

PATRIMONI FAUNA 1 // Xon Vilahur > TEXT // Xavi Arroyo > DIBUIX

Ocells dels espais oberts

En aquestes muntanyes, vistes a poca alçada, es pot descobrir un paisatge esquitxat per conreus, erms, masies i ermites, que els ocells aprofiten per viure prop de l'espècie humana.

Coloms, mussols, garses, xibeques... han conviscut des de sempre amb els habitants de les Gavarres i de l'Ardenya amb beneficis per a uns i altres. Alguns ocells s'aprofiten de les construccions per fer-hi el niu, i altres es beneficien dels nous espais oberts que causa l'home amb la tala del bosc; són, sobretot, els ocells que mengen granes, llavors i fruits, així com insectívors, rapinyaires i carronyers.

Els aligots (*Buteo buteo*) planen incansables buscant preses des de l'aire i efectuen uns picats espectaculars quan albiren alguna cosa per menjar (ratolins, llangardaixos, serps, algun conill...); cacen amb les seves urpes i amb el bec corbat i pun-

xegut; es poden veure també molt sovint parats en algun arbre o en algun pal elèctric prop dels camins; la majoria són de color marró, tot i que hi ha exemplars molt clars, gairebé blancs; pel fet de ser ocells protegits, les seves poblacions han augmentat sensiblement en els darrers anys. El xoriguer (*Falco tinnunculus*) és encara més abundant; més petit que l'aligot, de colors vermellorsos i ales punxegudes. També plana, però a més mou les ales mantenint-se a l'aire sense avançar —quan li sembla haver trobat una presa— abans d'arriscar-se a fer un picat. Menys abundant, el falcó (*Falco peregrinus*), és el més àgil i ràpid dels nostres rapinyaires; és més petit i de color

gris negre per sobre i a la cara llueix un característic bigoti.

Rapinyaires relacionats amb llegendes. Els rapinyaires de nit han acompanyat també des de la nit dels temps els nostres avantpassats, i han estat l'origen de llegendes sobre els seus poders malèfics i la seva relació amb bruixes i dimonis. La xibecca (*Tyto alba*), de color blanc amb taques groguenques, s'estableix en forats de velles masies o edificis dels pobles i surt a caçar de nit amb uns xiscles que esglaien el més valent. Són altament beneficioses, ja que netegen els camps de rates i ratolins que tant de mal fan a les collites. Igualment abundant i conegut és el

→ Ocells amb interès cinegètic: colomí, tudó, perdiu...

Molts ocells són més coneguts pel gust de la seva carn que pel seu bonic plomatge o el seu cant. Alguns han estat semidomesticats, afavorits o reintroduïts. Parlem només dels que passen tot l'any entre nosaltres i viuen en espais oberts o en arbredes alternades amb camps.

El més conegut dels granívors és, sens dubte, el colom (*Columba livia*), vola en grans estols pels camps del massís o, domesticat, viu a moltes masies —no fa gaires anys, a moltes cases es cuinava «arròs amb colomí». Un altre colúmbid molt abundant i clarament en expansió és el tudó (*Columba palumbus*), que tot i ésser

forestal prefereix fer el niu en els boscos envoltats de cultius, ja que s'alimenta de cereals; és més gran que el colom i es distingeix per una franja blanca a cada ala, per una taca blanca al coll i per la seva veu inconfusible, greu i monòtona.

En llocs assolellats, però, prop d'algun bosquet per amagar-se peonen les perdus (*Alectoris rufa*), ocells que prefereixen córrer abans que volar i que es desplacen poc. Havia estat una espècie molt abundant i va entrar en regressió a causa de la forta pressió cinegètica. Actualment s'està recuperant gràcies a les repoblacions realitzades per societats de caçadors i

Tudó // FOTO: «Els ocells de la Vall del Ridaura» de Carlos Alvarez.

petit mussol (*Athene noctua*), que té el costum de caçar prop dels camins i això li val molts accidents, ja que molts exemplars troben la mort en xocar amb els cotxes durant la nit; té també hàbits molt diürns i per això ha estat molt perseguit pels caçadors; és una espècie molt sedentària i cada individu (o parella en l'època de cria) roman tot l'any en un petit territori.

També els còrvids són molt abundants a les nostres terres. La garsa (*Pica pica*), abundantíssima, té unes plomes blanques i negres amb reflexos verd i blau metàl·lics, menja de tot i li agrada agafar amb el bec qualsevol objecte brillant. Les cornelles (*Corvus corone*), de color ben negre, ni són tan abundants ni s'acosten tant a l'home, però són molt voluminoses i es localitzen fàcilment; també criden molt fort quan volen (es podrien confondre amb corbs, però aquests prefereixen muntanyes més altes o bé llocs amb cingleres). Les gralles (*Corvus monedula*), més petites que les anteriors, són negres amb la nuca grisosa i viuen en grups nombrosos.

Igualment gregari, de color negre amb pigallat blanc, i potser l'espècie d'ocell més abundant del planeta, l'estornell (*Sturnus sp.*), fa el niu sota les teulades i envaeix arbredes i conreus buscant menjar. En els nuclis urbans poden arribar a ser molt molestos i es fan veritables campanyes d'extermini que sembla que no serveixen gaire de res.

Tot un exèrcit d'ocells granívors volen o caminen pels camps i conreus. Els alàu-

dids són de colors marrons i pigallats i amb prou feines es poden distingir de les herbes seques o dels terrossos; la cogullada (*Galerida sp.*) és la més abundant, presenta un cresta de plomes al cap que la fan inconfusible. Els fringíl·lids i emberízids es reconeixen fàcilment pel seu bec curt i robust; alguns tenen també colors molt vistosos i altres encara reflen molt bé; estem parlant de pardals, (*Passer domesticus*) pardals xarrecs, (*Passer montanus*), verdums (*Carduelis chloris*), pinsans (*Fringilla coelebs*), cadernerres (*carduelis carduelis*), verdroles (*Emberiza citrinella*), gafarrons (*Serinus serinus*),

cruixidells (*Emberiza calandra*) i graptalles (*Emberiza cirius*).

Ocells insectívors. Els petits ocells insectívors controlen les poblacions de mosquits, mosques, formigues, cucs, llimacs, etc. en els conreus i en les proximitats de l'hàbitat humà. El bitxac (*Saxicola torquata*) és un petit ocell de poc més de 10 cm, amb bonics colors, cap negre, collaret blanc i panxa rogenca el mascle i colors marronosos la femella; sovint es veu als marges dels camps, enfilat en alguna tanca o vigilant des dels fils elèctrics. La cotxa fumada (*Phoenicurus ochruros*) té un plomatge negre, amb la cua ben vermella, que es fa especialment aparent quan vola sempre prop de terra. El trist (*Cisticola juncidis*) és una altre ocell molt petit, de color marró clar,

que es fa sentir quan sobrevola els camps amb el seu repetit *sit-sit*.

Finalment la cuereta blanca o cueta (*Motacilla alba*) és abundant i cada vegada més fàcil d'observar al medi humà; sovint construeix el niu en teulades. Prefereix estar prop de l'aigua, però és molt abundant en tots els camps i conreus. S'alimenta de cucs, llimacs i altres invertebrats.

Aquí no hem parlat dels ocells aquàtics, també presents a les nostres muntanyes; en parlarem més endavant. De les aus hivernants, estivals i les sedentàries de bosc, n'hem parlat en els números anteriors 🐦

